

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L7@regeringskansliet.se

Yttrande om betänkandet av Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för permanent uppehållstillstånd

Er beteckning: Ju2023/01301

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västernorrland (fortsättningsvis Länsstyrelsen) ifrågasätter att införandet av kunskapsprov för permanent uppehållstillstånd skulle komma att bidra till en högre uppfyllelse av de integrationspolitiska målen, i likhet med vad som framhålls i utredningen.

Länsstyrelsen menar att de kostnader som förslaget medför för såväl det allmänna som för individen inte går att rättfärdiga i relation till samhällsvinsten. Sverige har idag etablerade system för att introducera nyanlända och andra utrikes födda i samhället. Länsstyrelsen hade föredragit ett förslag som stärkt existerande strukturer för att förenkla aktörskartan och göra det lättare för individer att orientera sig.

I fråga om påverkan på Västernorrland, där ett antal större industrietableringar pågår, menar Länsstyrelsen att införandet av kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd riskerar att minska länets attraktionskraft och begränsa möjligheten för länets kommuner att främja befolkningsutvecklingen.

Vidare anser Länsstyrelsen att direktivet för utredningen varit för snävt utformat och att det behövs ytterligare utredningar och konsekvensanalyser på områden både inom och utanför utredningens uppdrag, exempel gällande kommunernas roll och möjligheten till integrerade prov. Förslaget borde även ha föregåtts av en fördjupad analys med utgångspunkt i barnet som egen rättighetsbärare, liksom mer djupgående analyser med utgångspunkt i vad förslaget kan komma att medföra för den enskilde individen.

Slutligen efterfrågar Länsstyrelsen en analys av hur förslagen i betänkandet förhåller sig till andra förslag som nyligen remitterats,

utreds eller föreslås utredas inom politikområdena migration och integration för att relevanta omständigheter inte ska förbises.

Strukturella konsekvenser av förslaget

Länsstyrelsen ifrågasätter att införandet av ett kunskapskrav skulle komma att bidra till syftet med förslaget och menar i stället att det skulle kunna öka redan befintliga klyftor i samhället avseende ojämlikhet, ojämställdhet och segregation. Eftersom majoriteten av deltagarna förväntas klara kunskapsprovet utan extra insatser fyller provet en obetydlig funktion för dessa deltagare och deras etablering i samhället.

I sammanhanget vill Länsstyrelsen understryka att det av betänkandet framgår att det på många områden saknas evidens och att delar av den evidens som ligger till grund för förslagen dessutom talar emot syftet med införande av kunskapskravet och därmed inte skulle främja integrationen eller bidra till de integrationspolitiska målen.

Sverige har idag etablerade system för att introducera nyanlända och andra utrikes födda i samhället. Länsstyrelsen hade föredragit ett förslag som stärkt existerande strukturer, såsom utbildning i svenska för invandrare och samhällsorientering, för att förenkla aktörskartan och göra det lättare för individer att orientera sig.

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att förslaget förväntas påverka Sveriges attraktionskraft negativt. I Västernorrland pågår ett antal större industrietableringar som bland annat medför ett stort framtida behov av arbetskraft. En prioritering för länet är att skapa, attrahera och behålla kompetens och investeringar till länet.¹ Länsstyrelsen menar att införandet av kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd riskerar att minska länets attraktionskraft och begränsa möjligheten för länets kommuner att främja befolkningsutvecklingen, som under flera år påverkats positivt av att utrikesfödda bosätter sig i länet. Utredningens förslag riskerar att individer som kan komma att arbeta och leva i Västernorrland inte väljer att etablera sig långsiktigt då man ser sin vistelse som tillfällig. Det är även en viktig faktor att spela in huruvida näringslivet kommer tillämpa krav på permanent uppehållstillstånd för individer som i övrigt är anställningsbara.

Ansvarsfördelning

Länsstyrelsen anser att direktivet för utredningen varit för snävt utformat och att det behövs ytterligare utredningar och konsekvensanalyser på områden både inom och utanför utredningens uppdrag. I det fall

¹ Ett Västernorrland: Regional utvecklingsstrategi för Västernorrland 2020–2030. [ett-vasternorrland-rus-agenda-2030.pdf \(rvn.se\)](https://www.vvn.se/regionalt-utvecklingsstrategi-2020-2030)

regeringen går vidare med utredningens förslag menar Länsstyrelsen att bland annat kommunernas roll behöver utredas vidare.

I utredningen (kapitel 20.3) förs resonemang om att kommunerna med fördel skulle kunna hålla i en förberedande kurs om det svenska samhället. Om en sådan lösning skulle bli aktuell anser Länsstyrelsen att kursplanen ska vara nationell för att säkerställa likvärdig utformning av kursen.

Tillgången till de kompletterande förberedande utbildningsinsatser som folkbildningen enligt utredningen (kapitel 11) bör kunna erbjuda målgruppen riskerar att bli ojämn över landet. Exempelvis bedrevs *Svenska från dag ett* i 209 kommuner under 2022.² I Västernorrland finns ett stort engagemang, bred kompetens och lång erfarenhet hos civilsamhällets aktörer, inte minst i mottagandet av asylsökande och nyanlända. Det har varit avgörande i integrationsarbetet, framför allt i kommuner med långa avstånd till centralort. För att öka tillgängligheten över landet till kompletterande förberedande insatser föreslår Länsstyrelsen att även andra aktörer från civilsamhället, utöver folkbildningen, bör kunna ta del av statsbidrag för genomförande av sådana insatser.

Även frågan om stödinsatser behöver utredas ytterligare, enligt Länsstyrelsen. Integrationsansvariga i länets kommuner har framfört att den digitala omställningen fördröjer integrationen. Länsstyrelsen delar inte bedömningen (kap. 20.4) att riktade stödinsatser för att nå ut till personer, däribland kvinnor, som har svårare att nå kunskapskraven torde kunna hanteras av kommunerna. Länsstyrelsen menar snarare att det förutsätter en serie av insatser genom hela etableringsprocessen, vilket i stora delar beskrivs i *Etablering för fler - jämställda möjligheter för integration* (SOU 2023:24).

Avseende genomförande av kunskapsprovet (kapitel 15) konstaterar Länsstyrelsen att Trafikverket inte har lokaler för kunskapsprov i samtliga kommuner i Västernorrlands län. Tillgängligheten blir därmed begränsad och förutsättningarna att genomföra provet ojämlika beroende på i vilken kommun en individ bor.

Konsekvenser för individer

Vid ett eventuellt införande instämmer Länsstyrelsen med förslaget att det ska vara möjligt att undantas från kunskapskravet. Länsstyrelsen menar dock att individers möjlighet att få tillgång till underlag som

² Folkbildningsrådet, Folkbildningen med i förslag om kunskapsprov för uppehållstillstånd. [Folkbildningen med i förslag om kunskapsprov för uppehållstillstånd - Folkbildningsrådet \(folkbildningsradet.se\)](https://www.folkbildningsradet.se/meddelanden/2022-12-14-folkbildningen-med-i-forslag-om-kunskapsprov-for-uppehallsstillstand)

intygar en funktionsnedsättning, särskilt psykisk, i praktiken riskerar att bli begränsad på grund av resursbrist och prioriteringar inom hälso- och sjukvården. Detsamma kan delvis komma att gälla för individer i behov av underlag för anpassning (kapitel 15.5).

Länsstyrelsen saknar en analys av vilka möjligheter det finns att skriva provet för dem som befinner sig i en ekonomiskt utsatt position och därmed saknar möjligheten att betala provavgiften om 1 400 kronor. Kostnadsfrågan riskerar också att ha negativa konsekvenser på jämställdheten i familjer där man kanske tvingas prioritera vem som skriver provet.

Förslaget borde även ha föregåtts av en fördjupad analys med utgångspunkt i barnet som egen rättighetsbärare. Länsstyrelsen saknar i sammanhanget ett resonemang kring hur barn påverkas när det i en familj som ansöker om permanent uppehållstillstånd finns såväl individer som omfattas av respektive undantas från kunskapskravet.

Övriga kommentarer

För att relevanta omständigheter inte ska förbises efterfrågar Länsstyrelsen en analys av hur förslagen i betänkandet förhåller sig till andra förslag som nyligen remitterats, utreds eller föreslås utredas inom politikområdena migration och integration.

Länsstyrelsen framhåller vikten av att ett eventuellt ikraftträdande inte sker tidigare än vad utredningen föreslår.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med integrationsutvecklare Hanna Norberg som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.